

Er havn fyrri stavn ella . . . ?

Í fjór vóru menn úr Danmark í Føroyum fyrri at kanna líkindini fyrri at koma okkara neyðstadda vinnulívi til hjálpar.

Fiskariskommisjónin var umboðað av fiskaridirektorinum og konsul V. Thygesen, ministerið av sjálfum stálsministara Stauning og ministara Alsing Andersen. Høgir menn og góðir menn. Fáur ivast í, at hugurin og viljin til at hjálpa var hin besti hjá hesum monnum. Vónirnar vóru tí tær, at einhver glotti mundi fara at spyrjast burtur úr.

Tá ið vit nú við boðini um, at fiskariskommisjónin — umboðað av harra Trolle-Thomsen og skrivstovustjóra harra Valbjørn — aftur er komin til Føroya, spyrja, hvat ið úrslitið varð av samráðingunum í fjór, kunnu vit ikki — sum eitt blað her roynir at gera tað til — siga, at úrslitið er javnt við 0, um enn ikki tað spurdist burtur úr, sum vit høvdu vónað og ynskta.

Eitt avgjørt stórt framtig í okkara fiskivinnu er komið í lag síðani tá, tað er solumiðstöðan, Føroya Fiskaexport.

Einki er lítarleyst, so er Føroya Fiskaexport tað heldur ikki — sjálvandi. Henda solumiðstøka er jú nýliga byrjað — og hon skal sum øll byrjan hava sínar byrjunartupuliekar. Men at her er talan um eitt óført framtig er solumiðstøka. Hvussu ómetuligan tyding hevur tað ikki fyrri okkara útgerðarmenn, fyrri fiskivinnuna í síni heild, ikki minst fyrri okkara fiskimen — ið nú hava útlit til at fáa pening fyrri fiskin við tað sama, landað er — at fiskurin kann belást við at kalla upp til 100 % líka so skjótt, sum hann er landaður og vígaður. Sveik fiskiskapurin ikki so heilt og als, sum hann hevur gjørt, var tað bert miðalár í fiskiskapi, víldi fiskivinnu okkara kent umstøðurnar fyrri at kunna arbeiða, verið heilt umskipaðar og broyttar til bata, ein stórbrata.

Hetta framtig, rokna vit við, skyldast monnum, sum ifjór komu at samráðast við okkum, og vit ivast ikki í, at allra flestu skilamenn innanfyri okkara fiskivinnu duga at meta tydingin av hesum framtigi.

Sjálvur fiskihátturin hjá okkum er ikki broyttur, er ikki burtur ella batnaður í tí farna árinum líka so lítið sum marknaðarviðurskiftini. Her høvdu vit eina vón — tað skal ikki nokkast. Men vit vilja ikki kasta monnum frá ifjór illi orð fyrri vónbrotið her. Tað hava óivað verið ov stórir meinbogar uttanfrá á vegnum — hvor hevur ikki verið varugur við fylgjurnar av tí spanska stríðinum og leim stóðugt hvestu kontingenterings-treyttum, ið hevur avtikið allan frán handil og gjørt hann til eitt vörubýti. Hetta má viðgangast.

Men samstundis skal tað undirstríkast, at verður hesin stongil

AKTIESELSKABET FØROYA BANKI

Hovedkontor: THORSHAVN Stiftet 1906. Afdeling: TRANGISVAAG

AKTIEKAPITAL OG RESERVER KR. 900.000.

Bankforretninger af enhver Art udføres.

Kontortid 11—3. Lørdag 11—2.

á marknaðinum líka harður og ómøguligur at linka og rúnka, so er úti við okkum sum fiskivinnufólk.

Tí stongilin á ferskfiskamarknaðinum eins og á saltfiskamarknaðinum ger ikki bert okkara framleiðslu óseljuga, men hann drepur í føðingini allar tankar og allar royndir viðvíkjandi at leggja nýggjar leiðir við nýggjum forum og nýggjum nýmótans veiðugreidum. Hetta er hitt dapprasta og dokkasta í umstøðunum hjá okkara fólk á líva; tí at okkara sluppsfiskiskapur er útsældur er vist einki at ivast í, so syrgiliga, sum hann hevur háttað sær bæði í fjór og í ár og øll tey seinastu árin.

Vit hava sjálvandi ilt við at sleppa allari vón — vit vilja ikki, vit kunna ikki gera tað. Vit megu tí siga til teir menn, ið koma upp at samráðast við okkum um okkara fiskivinnu:

Hovuðmálið er og verður, nú vit hava fingið solumiðstöðuna: Marknaði fyrri okkara saltfiska- og ferskfiskaframleiðslu og endurnýggjan av okkara fiskafloða, so hann verður kappingarførr í veiðu við allar fremmandar tjóðir.

Vit hava nú tveir trolarar. Og hevur fiskaribankin verið ógvuliga stuðlandi her.

Men vit kunna ikki steðga við hesum báðum. Vit megu leggja alla orkuna á at fáa fleiri. Her kann fiskaribankin hjálpa, her eigur hann at hjálpa; tí okkum tykist tað at vera uttan fyrri allan íva, at vit Føroyingar eiga at ganga trolaraleiðina.

Snurruvæðsbátarnir hava staðið royndina — teir eiga tí at verða øktir í tali. Hetta er eisini ein uppgáva fiskaribankans.

Sildaveiða, brugðaveiða, línuveiða, torska- og kalvagarnsveiða o. fl. eru óivað leiðir, ið skulu roynast. Men tað orkar ikki hin á grúgvu komni einstaklingurin. Her er tessvegna eisini ein uppgáva hjá fiskaribanka, státi og lovgivingi at koma til hjálpar við peningaligum stuðli.

Og so er tað grønlandsmálið. Her stendur tað ikki á fiskariskommisjónarlímunum. Men teir kunnu óivað gera góðan mun, um teir vilja toga á Grønlands steingilin við okkum.

Nógv eru máliði at tala um. Nógv eru málini at leggja alla orkuna á fyrri at fremja. Nógv eru málini, ið megu fremjast, um ikki gomlu Føroyar skulu avtoftast.

Men vilja báðir partar leggja saman rygg og evnir til, er vónandi havn fyrri stavn.

Stuttleikar her í morgin.

Klakksvikar fót- og handboltsfeløgini koma higir í morgin. K. í B. 36 leika kl. 4. Oll í Gundadal!

Skemt.

Djarvur Skoti ferðaðist einferð í Bandaríkinum (Ameriku) og varð álopin av ránsmonnum. Hann bardist sum ljónið og sló teir menn til jarðar, men varð umsiður við undirlutan.

Var so leitað í lummum hansara og funnst 5 cent.

Guð havi lof, segði ránsmañatorinn. Hevði hann haft ein cent meir uppi á sær, hevði hann dripið okkum allar.

Summastaðni í Englandi er síður at kasta gávar og pengar í gróvina við jarðingina av tí deyða.

Eina ferð vóru menn við at jarða ein mann, og tveir Englendir legdu hvor síni 1000 sterlingspund í gróvina. Ein Skoti víldi eisini lata líka nógv. Hann tekur chekbókina og skrivur eina chek uppá 3000 pund, legur hann í gróvina og tekur hini 2000 pundini til sín.

Frú Gordon kemur leypandi inn:

— Tummas, Tummas! Ein fremmandur kúgv er komin í garðin.

— Far tú og mjólka henni, meðan hon stendur í garðinum, svareði hann í mesta rólighet.

Tveir Aberdeenarar vóru á silaveiðu og komu teir á samt um, at tann av teimum, sum fyrst fekk á ongulin, skuldi rinda dogurða hjá báðum.

Tá ið leið at hádegi, beit á hjá øðrum. Honum varð dátt við, men dregur upp og sigur: — Hetta tykist mær áfufrekt at bita á beran ongul!

— So er mær ónytt at krøkja beitu á, segði hin.

Teir vóru við at stovna eitt bálfararfelag. Ríkur maður, sum skipaði fyrri stovningini lýsir frá, at tann av stovnarunum, sum fyrst doyði, skuldi verða brendur ókeypis. Hann hevði varla endað setningin, fyrr enn eitt hvølt skot hoyrdist.

Mac Person frá Aberdeen hevði gjørt sjálfmórð.

Tað var undir verðaldarkrignum. Eitt guvuskip var rakt av einum skoti og var við at sokka. Allt ferðarfolkið var komið á dekkjó og stóð klári at leypa í havið við bjargingarbelti um miðjuna.

Tað var deyðatøgn millum øll, men við eitt hoyrist ein Skoti siga:

— Er nakar her, sum vil keypa gullur mítt við tvíaldari gullketu?

„SMØRLÍKA . . . ?

„Ja, . . . vitaminir!!!

Tvórátrolarin og havnagjaldið.

Mangan hoyrir ein tos mann og mann ímillum, um trolaravirkni á Tvøroyri, ið sum kunnugt er sloppið undar at rinda havnagjald. Við tað at fáur er reiðuliga greiður yvir, hvussu tað veruliga er við hesum, skulu vit prenta uppáftur álit, sum havna- og vegnevndin legði fyrri tingið:

Nærværende Sag er, efter at Amtet har forelagt Lagtingets Vinnuevnd (Erhvervsudvalg) denne til Udtalelse, blevet henvist Lagtinget til Betænkning.

Sagen blev behandlet i den ekstraordinære Samling 1936, i hvilken Lagtinget vedtog at give Frødebo Sogns Kommune Tilladelse til at garantere for et Laan, stort 70.000 Kr., til Etablering af Trawlerdrift i Tveraa, samt vedtog at give Tingets Garanti for Beløbet, fer saa vidt Kommunens Garanti skulde blive effektiv.

Desuden vedtog Tinget at give Frødebo Sogns Kommune Tilladelse til at fritage den paatænkte Trawlerdrift i 5 Aar for Havne- og Vareafgift.

Af de i Sagen beroende Akter fremgaar, at Vandbygningsvæsenets Ingeniørkontor i Thorshavn i en Skrivelse af 14. August d. A. har stillet Forstanderskabet for Frødebo Sogns Kommune forskellige Spørgsmaal vedrørende Arbejdernes Trawlerdrift i Tveraa, hvilken Skrivelse er besvaret af Forstanderskabet i Skrivelse af 18. August d. A.

Paa Vandbygningsvæsenets Spørgsmaal om, hvorvidt Selskabet ved Siden af Trawlerdriften ogsaa driver anden Forretning, f. Eks. almindelig Handelsvirksomhed og Fisketoringsvirksomhed, og om hvorvidt de til og fra Handelsvirksomheden ind- og udgaende Varer ogsaa tænkes fritaget for Afgiften, svarer Forstanderskabet, at Selskabet har almindelig Handels- og Fisketoringsforretning i Forbindelse med Fiskeridriften, og at den omsøgte Fritagelse gælder den samlede kombinerede Virksomhed, selve Trawleren saavel som de til og fra Handelsvirksomheden ind- og udgaende Varer.

Forskellige Forretningsdrivende i Tveraa har ved Skrivelse af 20. August d. A. henvendt sig til Ministeriet for offentlige Arbejder, hvori de oplyser at have henvendt sig til Forstanderskabet med Anmodning om at fritages for Havne- og Vareafgifter i Lighed med Arbejdernes Trawlerdrift, men har faaet Afslag. Endvidere protesterer de imod, at enkelte Borgere behandles paa anden Maade end andre og udbeder sig Ministeriets Udtalelse om, hvorvidt det passerede er lovligt.

I Vandbygningsvæsenets foranævnte Skrivelse til Forstanderskabet for Frødebo Sogns Kommune ønskes endvidere oplyst, hvad Forskel der er mellem Arbejdernes Trawlerdrift og andre Virksomheder med Start- eller andre økonomiske Vanskeligheder, og hvis en saadan ikke kan opgives, ønskes oplyst, hvorledes man skal kunne motivere et Afslag til saadanne andre, hvis ogsaa de anmoder om Fritagelse for Afgifter.

Hertil anfører Forstanderskabet bl. a.: »A/S J. Mortensens Eff.'s Konkurs var en økonomisk Katastrofe for Tveraa, idet Forretningen var en af de største paa Tveraa og beskæftigede en Masse Mennesker, der ved dens Indstilling blev brodløse. Hertil kom, at alle dens Skibe med Undtagelse af det ene »Nellies«, som man kun havde gjort ringe Brug af til Fiskeri de sidste Aar, ved Auktionen blev afhændet til Folk fra andre Pladser.

Arbejderbefolkningen, Kommunen, ja vi kan godt sige alle Tveraa's Indbyggere var stærkt interesseret i at faa replaceret den faldende Virksomhed med en ny Drift. Men hverken Kommunen eller Arbejderbefolkningen var i Besiddelse af den til dette Formaal paakrævede Kapital.

Man henvendte sig saa til Staten og Kongeriget Danmarks Fiskeribank med Andragende om at erholde Laan til Køb af Konkursboets Etablissement samt til Indkøb af en moderne Trawler.

Under Forudsætning af, at man fra Kommunens Side ogsaa vilde støtte Foretagendet, tilbød Fiskeribanken Arbejderbefolkningen de nødvendige Midler til Køb af Trawleren.

I Lagtinget saavel som i Frødebo Sogns Kommunes Forstanderskab og Bestyrelsen for Trangisvaag Havn var der Enighed om, at man maatte støtte og fremhjælpe Sagen paa bedste Maade.

Forskellen mellem Havnevæsenets Billigelse af Fritagelse for Vare- og Havneafgift til Arbejdernes Trawlerdrift og en eventuel ditto til de i Forvejen eksisterende Forretningsvirksomheder beror da deri, at der for sidstnævnte ikke er Tale om Nødvendigheden for offentlig Side til Medvirkning af Staten af en Virksomhed for at replacere en faldet, stor Forretning for at undga et større Sammenbrud og afværge et maaske permanent Tab for det Offentlige, Havnevæsenet, hvilket er Tilfældet for førstnævnte Vedkommende. Hertil kommer, at der for Trawlerdriften Vedkommende er Tale om fra det offentlige Side at yde Støtte til en Begyndelse paa Omlægning af vort tabgivende Haandlingsfiskeri. En saadan Støtte ydes med bl. a. i Erkendelse af, at alle nye Forsøg inden for Erhvervslivet er forbundet med store Begyndelsesvanskeligheder — Børnsegdomme.

Som allerede antydet ræsonnerede man fra Havnevæsenets Side som saa:

Foruden det altid heretillige af yde Medvirkning til Igangsættelse af nye, samfundsgavnige og for det Offentlige direkte eller indirekte indbringende Virksomheder vilde omskrevne Fritagelse som Støtte til Igangsættelse af omskrevne nye Virksomhed sandsynligvis ikke være ensbetydende med direkte Tab, men tværtimod være medvirkende til, at Havnevæsenet efter de 5 Aar igen kunde regne med de ved A/S J. Mortensens Eff.'s Konkurs tabte årlige Indtægter. Man har jo adskillige Eksempler paa, at der kan hengaa mange, mange Aar, inden en autioneret større Forretning bliver erstattet med en større Virksomhed med tilnærmeelsesvis det samme Omfang i Omsætning og Beskæftigelse. Og saaledes som Kutterfiskeriet stiller sig for Tiden, var der af god Grund til at nære Ængstelse for, at den faldende store Forretning ikke i de første Aar ved Privatinitiativ vilde blive erstattet med en Virksomhed af samme Omfang.

Af Sagen, saaledes som den forelaa i Tingsamlingen i Vinteren 1936, ses der ikke at have foreligget nogen direkte Oplysninger om, at der i Forbindelse med Trawlerdriften skulde knyttes Handelsvirksomhed, saaledes som oplyst af Forstanderskabet i den foranførte Skrivelse. Derimod fremgaar det tydeligt af Sagen, at Udvalgets saavel som Tingets Stilling i den ekstraordinære Samling 1936 har været dikteret af de daværende daarlige Arbejdsforhold paa Tveraa, som yderligere forværredes ved, at en af de største Forretninger paa Pladsen maatte lukke, og at der derfor var den største Anledning til at foretage særlige Dispositioner for at replacere den faldende store Forretningsvirksomhed.

Udvalget maa mene, at der fremdeles er Anledning til at støtte Foretagendet. Af principielle Grunde maa det dog tilrådes, at man gaar den Vej, som er anvist af Ingeniør Knudsen, idet det for Fremtiden kan komme til at virke ulideligt, at Støtte til lignende Foretagender bliver givet i Form af betingelsesløs Fritagelse for Havne- og Vareafgifter.

Efter de Oplysninger, som Udvalget har indhentet fra Havneudvalget i Tveraa, viser det sig, at de Havne- og Vareafgifter, som Arbejdernes Trawlerdrift (iberegnet Handelsvirksomheden) ifølge Havne-reglementet skulde betale, beløber sig til 1157 Kr. 03 Øre i Lobet af ca. 5 Maanedre.

Uppskotið frá nevdini um at havnagjaldið ikki skuldi rindast í 5 ár og at peningurin skuldi verða at endurgjalda síðan) kom ikki til avstemning, tí at eitt broytingaruppskot frá P. M. Dam varð samtykt.